

кластери народних промислів, кластери лісового господарства, деревообробки та меблів.

Для успішної апробації нової для України форми ТКС – об'єднання євро регіонального співробітництва необхідно прийняти законопроект «Про внесення змін до деяких законів України стосовно об'єднань євро регіонального співробітництва» № 4775, яким буде передбачено, що до компетенції місцевої влади буде віднесено

схвалення угод про ОЕС, прийняття рішень про утворення ОЕС, приєднання до такого об'єднання або про вихід з нього, затвердження та внесення змін до статуту ОЕС. Запровадження в Україні ОЕС дозволить скористатися перевагами членства в існуючих об'єднаннях, де досі українська сторона мала статус спостерігача, а також надати можливість регіонам скористатися новою формою міжнародного співробітництва.

1. Про індустриальні парки. Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 22, ст. 212.

2. «Експертний звіт щодо Програми Транскордонного Співробітництва Польща-Білорусь-Україна 2014-2020 рр. Європейського Інструменту Сусідства» (22.10.2013 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.euroreg.uw.edu.pl/dane/web_euroreg_publications_files/5215/report_full_pl-by-ua_ukr_30-10-2013.pdf

3. Центр торгівлі та складування Корчова долина. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.korzowadolina.pl/ua>

4. «Щодо інструментів створення торговельно-логістичних центрів розвитку транскордонної торгівлі». Аналітична записка. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/437/>

E-mail: miglyana2003@yahoo.com

УДК 339.9

Петренко В.С.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки фінансів і підприємництва,
Херсонський державний університет

Карнаушенко А.С.

кандидат економічних наук,
асистент кафедри економіки і фінансів,
Херсонський державний аграрний університет

ФАКТОРИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОГО РИЗИКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Стаття присвячена дослідженням зовнішньоекономічного ризику глобалізаційних бізнес-процесів країн. Розглянуто вплив факторів ризику, таких як політична та економічна нестабільність, державне регулювання та моніторинг, слабкі сторони інфраструктури, труднощі на ринку праці, соціальні проблеми, нестабільність валюти або обмін обмежень, на зовнішньоекономічну конкурентоспроможність держави та її підприємства. В той же час міжнародну конкурентоспроможність країн розглянуто стосовно таких основних підходів: економічного – розглянуто вплив нестабільності вільно плаваючих валютних курсів між основними валютами світу на конкурентоспроможність країни; конкурентного – визначено вплив чотирьох основних чинників національних конкурентних переваг; міжнародної рейтингової конкурентоспроможності – розглянуто кількісні і якісні фактори, забезпечення загального уявлення про ділове середовище, включаючи продуктивність та потенціал зростання економіки країн.

Ключові слова: ризик, «J-крива», економічний підхід, конкурентний підхід, рейтингова конкурентоспроможність.

ФАКТОРЫ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОГО ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОГО РИСКА В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Петренко В.С., Карнаушенко А.С.

Статья посвящена исследованию внешнеэкономического риска глобализационных бизнес-процессов стран. Рассмотрено влияние факторов риска, таких как политическая и экономическая нестабильность, государственное регулирование и мониторинг, слабые стороны инфраструктуры, трудности на рынке труда, социальные проблемы, нестабильность валюты или обмен ограниченный на внешнеэкономическую конкурентоспособ-

ність государства и его предпринимательства. В то же время международную конкурентоспособность стран рассмотрено в отношении таких основных подходов: экономического – рассмотрено влияние нестабильности свободно плавающих валютных курсов между основными валютами мира на конкурентоспособность страны; конкурентного – определено влияние четырех основных факторов национальных конкурентных преимуществ; международной рейтинговой конкурентоспособности – рассмотрены количественные и качественные факторы, обеспечение общего представления о деловой среде, включая производительность и потенциал роста экономики стран.

Ключевые слова: риск, «J-кривая», экономический подход, конкурентный подход, рейтинговая конкурентоспособность.

FACTORS OF BUSINESS ENVIRONMENTALLY RISK IN GLOBALIZATION CONDITIONS

Petrenko V., Karнаushenko A.

This work is consecrated to the study of the externaleconomic risk of globalization business processes of countries. The influence of risk factors such as political and economic instability, state regulation and monitoring, weaknesses of the infrastructure, labor market difficulties, social problems, currency instability or exchange of restrictions, on the external economic competitiveness of the state and its entrepreneurship are considered. At the same time, the international competitiveness of the countries is considered in relation to the following main approaches: economic – the influence of the volatile floating exchange rate volatility between the major currencies of the world on the competitiveness of the country, the competitive – the impact of the four main factors of national competitive advantage, international rating competitiveness is considered – the quantitative and qualitative factors, Providing a common understanding of the business environment, including productivity and growth potential of the eco omiky countries.

Keywords: risk, “J-curve”, economic approach, competitive approach, rating competitiveness.

Постановка проблеми. Хоча глобалізація створює ряд потенційних ризиків у міжнародному діловому середовищі, багато ризиків є специфічними для окремих країн. Тому ризик країни є важливим аргументом для будь-якої організації, що здійснює бізнес на міжнародному рівні, і з цієї причини він був предметом всебічного аналізу в останні роки. Діапазон факторів, що охоплюються дослідженнями ризику в країні, включає такі ризики, як політична та економічна нестабільність, державне регулювання та моніторинг, слабкі сторони інфраструктури, труднощі на ринку праці, соціальні проблеми, нестабільність валюти або обмін обмежень, а також такі фактори, як корупція або мафія. Діапазон організацій, що беруть участь у цих дослідженнях, однаково широкий, включаючи консультації з політичних та бізнесових ризиків, рейтингових агентств із заборгованості, науково-дослідних установ та таких організацій, як Всесвітній економічний форум (ВЕФ). Дійсно, аналіз міжнародної конкурентоспроможності на рівні країни, для якого добре відомі ВЕФ та Міжнародний інститут розвитку менеджменту (ІМД), наводять ряд показників ризику, які є корисними при заглибленні у конкретні країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню факторів зовнішньоекономічного ризику в умовах глобалізації присвячені праці таких вчених як Ян Бреммер, Майкл Портер, Наталія Стрельбіцька, Сергій Макаренко, Ельвіра Жнакіна.

Мета статті. Метою статті є дослідження факторів підприємницького зовнішньоекономічного ризику в умовах глобалізації.

Виклад основного матеріалу. Особлива увага приділяється питанням політичного ризику, який охоплює не лише політичну нестабільність, але й вплив державного регулювання та політичних рішень, а також таких питань, як корупція. Корисною основою, яка втілює концепцію політичного ризику, є ідея Яна Бреммера про «J-криву». У цьому контексті крива J представляє зв'язок між стабільністю та відкритістю в країні (Рис. 1).

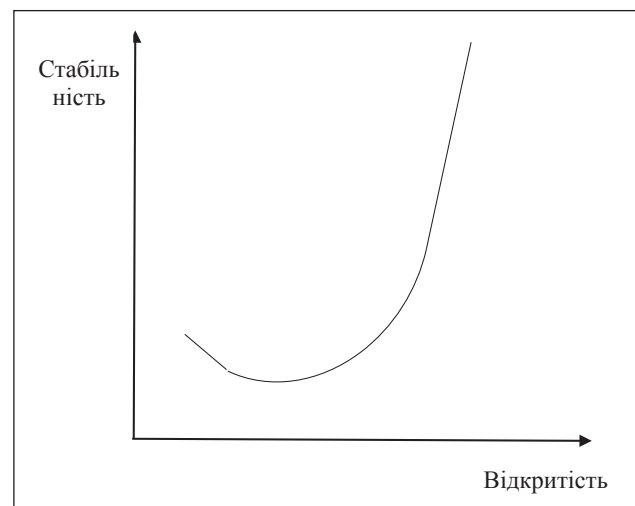

Рис. 1. Відображення J-кривої за Бреммером [1, с. 34]

Країни, вищі на графіку, більш політично стабільні, а ті, що знаходяться праворуч від графіка, є більш відкритими. Політична стабільність включатиме такі чинники, як політична система, заснована на верховенстві права, уряд, який підтримує порядок і добре функціонуючу економіку, а також безпечне та безпечне місце середовище. Звичайно, ці умови можуть застосовуватися до країни з авторитарною політичною системою, а також до ліберальної демократичної країни. Відкритість пов'язана з індивідуальними свободами та демократією в країні, свободою торгівлі, інвестування чи подорожей за кордон, а також ступенем участі країни в визначених міжнародних установах.

Таким чином, стабільна демократія, така як в США, лежить у верхньому правому кінці кривої J. Більш авторитарна, але стабільна країна, така як в Китаї, лежить у лівому кінці кривої J. Найбільший політичний ризик виникає, коли країна розташована на нижній частині кривої, відкритості стабільності, де спостеріга-

ється значний рівень нестабільності. Крива також ілюструє той шлях, який країна, ймовірно, прийме, коли вона переходить із закритої та стабільної країни, такої як колишній Радянський Союз, у більш відкрите, але короткочасне менш стабільне суспільство, як сучасна Росія. Більшість колишніх комуністичних країн Центральної та Східної Європи пройшли зліва направо по кривій J з 1989 р., Пройшовши через найнижчу точку до більшої стабільності та відкритості. Для деяких країн шлях до стабільної демократії був відносно гладким (тобто крива вище на графіку), для інших вона була більш бурхливою (тобто крива нижча). А ситуація в Україні, особливо з 2014 року, є надзвичайним прикладом політичної нестабільності, коли законність номінально розпадається і економіка перебуває в кризі. Це ставить Україну на самому дні кривої J. Справа М'янми (Бірма) дещо інша. Зрозуміло, що для громадян М'янми мало чим краща. Проте жорстка рука, з якою восначальники М'янми керують країною, створюють певну ступінь стабільності, але цей стан стабільності затьмарює більш глибоке коріння хвилювання та економічну неспроможність, що свідчить про те, що країна знаходиться лише зліва від нижньої точки на J крива. Більш складний випадок надається Венесуелою, чий популістський соціалістичний лідер Уго Чавес розширює владу держави через націоналізацію енергетичного та гірничодобувного секторів, але також прийняла програму модернізації та соціальні реформи. Таким чином, Венесуела є відносно політично стабільною і має деяку ступінь відкритості, хоча існують запитання щодо обох цих критеріїв. Лідер країни також не приховує свого нелюбов до цінностей США та неоліберальної економічної політики, яку представляє Сполучені Штати. Ризик для іноземних інвесторів з експропріації активів також викликає занепокоєння, особливо для американських та європейських транснаціональних компаній. Це свідчить про те, що Венесуела трохи піднімається вгору з лівого боку кривої J, хоча Бреммер вважає, що трудові заворушення або падіння державних надходжень, що виникають внаслідок зниження цін на нафту, можуть збільшити нестабільність протягом найближчих кількох років.

Наслідки цього типу аналізу для бізнес-організацій є складними. З одного боку, політична стабільність створює впорядковане підприємницьке середовище, і відкритість забезпечує більшу свободу ведення бізнесу, але стабільність без відкритості має тенденцію до посилення жорсткості регуляторного середовища та збільшення ризику того, що бізнес не зможе ефективно працювати. Навіть у стабільній та відкритій країні, яка в принципі пропонує найбільш сприятливе ділове середовище, немає гарантії, що певні обмеження не обмежують те, що в іншому випадку стане нормальною діловою діяльністю.

Це може включати обмеження на іноземну власність, найчастіше зустрічаються в закритих країнах, але також стосуються, наприклад, власності американських авіакомпаній. Оцінка ризиків ведення бізнесу в незнайомій країні ускладнюється низкою різних факторів [2, с. 296].

Концепція міжнародної конкурентоспроможності застосовується в останні роки до фірм, країн, регіонів та навіть міст або районів міста. В основі міжнародної конкурентоспроможності лежить здатність фірми конкуру-

вати на міжнародних ринках. Чому ж тоді ми повинні застосовувати цю концепцію до регіону чи країни? Зрештою, фірми конкурують у бізнесі, а не в регіонах або країнах. Регіони або країни можуть «конкурувати» між собою для залучення внутрішніх інвестицій, використовуючи стратегії стимулювання або фінансові стимули, але, хоча ці заходи можуть підтримувати регіональний розвиток, конкуренція для пропонування найбільших стимулів може бути контрпродуктивною, якщо вона впливає на короткострокові рішення, не пропонуючи довгого термінові переваги для інвесторів.

Країни також можуть розглядати зростаючу частку світового експорту як показник успіху, але тут лежить проблема з таким використанням поняття «конкурентоспроможність». Як наголосив Пол Кругман, ідея країни, яка конкурує із часткою експортного ринку, передбачає, що його експорт слід заохочувати за рахунок імпорту (тобто експорту іншої країни). Це суперечить урокам з теорії міжнародної торгівлі, що вся торгівля (як експорт, так і імпорт), як правило, корисні для окремих країн та світу в цілому [3, с. 90].

Якщо національна конкурентоспроможність вимірюється експортом, то ця концепція потенційно шкідлива, якщо вона призводить до захисту імпорту як засобу обмеження імпорту з країн-конкурентів. Концепція міжнародної конкурентоспроможності країн може ввести в оману в контексті міжнародної торгівлі, але вона все більше застосовується до якості ділового середовища країни. У цьому контексті мова йде про здатність країни чи регіону створювати умови, які дозволяють компаніям бути конкурентоспроможними на міжнародному рівні – не тільки корінні фірми, а й внутрішні інвестори. Конкуренція між країнами, що пропонує високоякісні умови для бізнесу, здається цілком законною і здоровою, і навіть може спонукати країни з менш привабливими бізнес-середовищами для покращення їхньої роботи. Концепція регіональної конкурентоспроможності також привернула увагу політиків та агентств розвитку не лише як основну увагу до покращення регіонального середовища, а й як спосіб посилення репутації регіону.

Вторіж час міжнародну конкурентоспроможність країн можна розглядати стосовно таких підходів:

1. Економічний підхід. Порівняння міжнародної конкурентоспроможності на національному рівні часто зосереджувались на кількісних макроекономічних показниках. Вони найбільше пов'язані з вартістю або ціною конкурентоспроможністю фірм, що займаються експортом або імпортом. Одним з найважливіших показників на національному рівні є обмінний курс країни. Наприклад, збільшення обмінного курсу між євро та доларом США призведе до подорожчання експорту єврозони до США та дешевшого імпорту з єврозони з США. Враховуючи нестабільність вільно плаваючих валютних курсів між основними валютами світу, ціни на експорт та імпорт можуть суттєво відрізнятися протягом відносно коротких періодів часу. Часто вважається, що валюта знецінення корисно для економіки, оскільки це робить експорт країни більш конкурентоспроможним. Проте така вигода може бути короткостроковою, якщо в країні є розвинута промисловість, висока якість продукції або проблеми з інфляцією, проблеми яких не буде вирішено за рахунок коливань обмінного курсу.

Ринкові обмінні курси, які визначають курс обміну однієї валюти на іншу протягом певного часу, іноді описуються як номінальні або двосторонні курси валют. Курс обміну між британським фунтом і євро є прикладом номінального обмінного курсу. У період з січня 2015 року по січень 2016 року ставка знизилась з середньомісячної суми £ 1 = € 1,34 до £ 1 = € 1,09 (або від € 1 = £ 0,75 до € 1 = 0,92 фунта, якщо відображати в євро). Номінальний обмінний курс може бути досить нестабільним із дня на день або навіть протягом дня, коли змінюються економічні або політичні умови. Такі зміни суттєво впливають на ціну експорту та вартість інвестицій між країнами.

Високий обмінний курс у країні робить експорт менш конкурентоспроможним, а імпорт дешевший, що зменшує вартість інвестування за кордон. Низький обмінний курс має протилежний ефект, а також приносить в країну імпорتنу інфляцію. Таким чином, номінальні рухи валютного курсу створюють значний бізнес-ризик, який іноді описують як обмінний курс. Більш широкий погляд на зміну обмінного курсу країни щодо основних торговельних партнерів може бути отриманий за допомогою ефективного обмінного курсу або обмінного курсу; така ставка розраховується з використанням індексу для порівняння вартості однієї валюти по відношенню до «корзини» інших валют, зважену обсягом торгівлі між відповідними країнами протягом певного періоду часу. Відносні показники інфляції в країнах-експортерах та імпортерах також впливають на цінову конкурентоспроможність, тому іноді використовуються реальні обмінні курси замість номінальних ставок; реальний обмінний курс поєднує номінальний обмінний курс з відносним рівнем інфляції між двома країнами і, отже, є більш міжнародно конкурентоспроможним, ніж проста номінальна ставка. Реальний обмінний курс між Українською гривнею та долларом США можна обчислити таким чином:

$$RER_{UAH} = (\text{Ціна Українських товарів}) / (\text{Ціна товарів США}) \times (\$/UAH)$$

Так, наприклад, якщо рівень інфляції у Україні зростатиме, а інфляція в США та номінальний обмінний курс (\$ / UAH) залишаться незмінними, реальний обмінний курс грн (RER_{UAH}) буде зростати, а громадяни США заплатять більше за товари Україні. Таким чином, інфляція у Україні призвела до втрати конкурентоспроможності вітчизняних експортерів. Також можна виміряти міжнародну конкурентоспроможність країни по відношенню до групи основних торговельних партнерів, а не лише до однієї країни, використовуючи реальний ефективний обмінний курс, який поєднує реальний обмінний курс з ефективним обмінним курсом. Офіційний курс інфляції, який вимірює зміни в роздрібній торгівлі або споживчих цінах, є не єдиним чинником, що впливає на цінову конкурентоспроможність в країні. Іноді індекси цін виробників (особливо цін на промислові товари) використовуються переважно за споживчими цінами, оскільки не всі товари та послуги, включені в індекси споживчих цін, експортуються [4, с. 143].

Експортні ціни також впливають на витрати виробництва. Конкурентоспроможність вартості можна виміряти шляхом порівняння витрат на одиницю виробництва в різних країнах. Витрати на одиницю виробництва – це вартість робочої сили, матеріалів, енергії та інших витрат на одиницю продукції. Тому

вони враховують продуктивність праці та інших витрат на одиницю продукції, а також витрати на виробництво. Так, наприклад, Німеччина, яка має високі витрати на оплату праці, може певною мірою пом'якшити свою нестачу конкурентоспроможності за рахунок високої продуктивності праці.

2. Конкурентний підхід (Diamond Porter).

Пошук роботи більш широкого спектру показників конкурентоспроможності багато в чому завдячує роботі Майкла Портера. Портер та його команда провели великі дослідження, що охоплюють десять країн, визначаючи чотири основні чинники національної конкурентної переваги. Ці детермінанти іноді ілюструються схематично як чотири точки алмазу і широко відомі як «Porter Diamond». Портер також визнає роль «шансів» та урядової політики, але він стверджує, що уряди повинні впливати на основні детермінанти, а не на спробу прямо визначити конкурентоспроможність. Чотири основні детермінанти:

- Факторні ресурси – Портер відрізняє «основні чинники», такі як природні ресурси, клімат та розмір робочої сили, а також «передові фактори», такі як високоякісна інфраструктура, передові технології та високорозвинений людський капітал; розроблені фактори були визнані особливо важливими для отримання конкурентних переваг;

- Потреби в умовах – кількість та якість товарів, що вимагаються споживачами, і сподівання споживачів, були визнані важливими для стимулювання розвитку інноваційних продуктів та для створення зростання на внутрішньому ринку, що дозволило компаніям досягти економії на масштабі;

- Підтримуюча галузь – тісна близькість міжнародно-конкурентоспроможних постачальників та фірм, що виробляють додаткові продукти або послуги на внутрішньому ринку, було визнано важливими для встановлення міцної бази конкурентоспроможності фірм;

- Тверда стратегія, структури та суперництва – організаційні та виробничі структури, включаючи інтенсивне суперництво між фірмами та необхідність ефективної конкурентної стратегії, сприяти інноваційним та іншим конкурентним перевагам.

Незважаючи на те, що алмаз Портера забезпечує базову основу для аналізу національної конкурентоспроможності, можна визначити ряд більш конкретних факторів, і робота Портера в цій галузі зараз розробляється через Всесвітній економічний форум [5, с. 80].

3. Міжнародна рейтингова конкурентоспроможність

Зростаючий інтерес до міжнародної конкурентоспроможності країн призвів до ряду міжнародних ініціатив, спрямованих на аналізі відмінностей між країнами. Ці дослідження міжнародної конкурентоспроможності зараз містять як кількісні, так і якісні фактори, і намагаються забезпечити більш загальне уявлення про ділове середовище, включаючи продуктивність та потенціал зростання економіки. Двома найважливішими організаціями, залученими до цього процесу, є Міжнародний інститут розвитку менеджменту (відомий як IMD), який є міжнародною бізнес-школою в Лозанні, а також Всесвітній економічний форум (ВЕФ), організація, що координує міжнародні збори політиків, бізнесу лідери, а також широкий спектр фахівців та лідерів громад, також розташованих у Швейцарії. IMD публікує свій щорічник «Всесвітня конкурентоспроможність» з 1989 року,

але найбільш масштабний аналіз міжнародної конкурентоспроможності тепер можна знайти в щорічному Звіті про глобальну конкурентоспроможність ВЕФ [6]. Звіт включає Індекс глобальної конкурентоспроможності, який за 2015-16 рр. В якому зпроаналізовано 134 країни за 12 критеріями конкурентоспроможності (відомі як «опори»), організованих за трьома загальними рубриками:

- Основні вимоги: установи; інфраструктура; макро-економічна стабільність; здоров'я та початкова освіта;
- Підвищення ефективності: вища освіта та навчання; ефективність ринку товарів; ефективність роботи на ринку праці; витонченість фінансового ринку; технологічна готовність; розмір ринку;
- Фактори інновацій та складності: витонченість бізнесу; інновації.

Вищезазначені фактори були розроблені та вдосконалені в останні роки. Деякі з них вимірюються за кількісними даними, тоді як більш якісні показники отримують за результатами опитування виборчої думки WEF, яке у звіті 2015-16 років містило думки більш ніж 12 тисяч керівників підприємств у всьому

світі. На момент написання WEF веде процес введення нового Глобального індексу конкурентоспроможності, що включає багато вищезгаданих факторів, але ґрунтується на більш суворій концептуальній основі. Новий індекс розробляється командою, яку очолює Майкл Портер, і він включатиме ідеї з діаманта Портера на мікроекономічному рівні разом з більш широкими політичними, економічними, соціальними та юридичними факторами на макроекономічному рівні.

Висновки. Основною метою нового Глобального індексу конкурентоспроможності є визначити детермінанти рівня продуктивності в країні з упевненістю, що продуктивність є основною основою для сталого економічного зростання та процвітання. Хоча цей підхід дає широке уявлення про умови, за якими підприємства, ймовірно, будуть успішними, це, в кінцевому підсумку, стосується національних економічних показників, а не просто бізнес-середовища. Можливо, неминуче, інші показники можуть бути включені і в індекси цього типу, особливо зважаючи на те, що зараз все більший акцент робиться на ролі соціального капіталу в національному та регіональному економічному розвитку.

1. Bremmer I. *Every Nation for Itself: Winners and Losers in a G-Zero World*. (New York: Portfolio, May 2012; revised paperback 2013). ISBN 978-1-59184-468-1

2. Макаренко С.М. Підвищення конкурентоспроможності підприємства шляхом організації перманентних інноваційних процесів // *Економічний простір*. – 2008. – № 19. – С. 296.

3. Стрельбіцька Н. Є. Становлення та розвиток міжнародних стандартів управління ризиками / Н. Стрельбіцька // *Вісник КНТЕУ – Тернопіль*, 2008. – № 6 – С. 84 – 93.

4. Жнакіна Е.Г. Оцінка міжнародної конкурентоспроможності України та шляхи її підвищення / *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Економічні науки* / Е.Г. Жнакіна // Кам'янець-Подільський. – 2011. – № 4 – С. 141-144.

5. Porter, Micheal E. and Kramer, Mark R. (2006) «Strategy and Society: The Link Between Competitive Advantage and Corporate Social Responsibility», *Harvard Business Review*, December 2006, pp. 78-92.

6. *World Economic Forum (WEF) Global Competitiveness Report*, www.weforum.org

E-mail: allakarnaushenko88@gmail.com

УДК 339.972.6

Поворозник М.Ю.

аспірант кафедри міжнародного обліку та аудиту,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ: ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ ВИМІР

У статті досліджено трирівневу систему трансформації структурної організації медичної сфери України з точки зору забезпечення справедливого розподілу і раціонального використання ресурсів та диверсифікації функцій; визначено пріоритети реформування інституційної структури системи охорони здоров'я; надано рекомендації щодо шляхів впровадження необхідних механізмів з метою підвищення якості надання медичних послуг на європейських засадах.

Ключові слова: медичні послуги, євроінтеграція, сімейна медицина, фінансова автономія медичної сфери, система охорони здоров'я.